

« zurück blättern vor »

SZABER II subst. m., ab 1903. **1)** ‘Brecheisen’ – ‘łom’: 1903 Zb.Pol. 10, WIECZ *Do kasy jak jeden chłop... ja z Olkiem jazda za szaber i dalej wiercić ją z przodu.* o 1904 Em. 5, WIECZ *Drugi szaber trzyma w łapie, jak to umi, tak ci chapie!* o 1908 Dan.Wraż. 94, DOR *Narzędzia złodziejskie noszą nazwę statków, gratów, przy czym główną rolę gra (...) wytrych oraz szaber – łom.* o 1924 Mar Kaw. 103, WIECZ *Po przygotowaniu sporego zapasu skrzyń Wiciuch, Wacuchna i Oliander, wziąwszy w łapy dyskretnie dotychczas pochowane szabry i bukfele, poczęli wybijać spory chaber w murze.* – Sw (zl.), DOR (gw. złodziej.). **2)** ‘Messer zum Schaben, Kratzen, Glätten von Dingen’ – ‘nóż do skrobania, wygładzania czegoś’: [hapax] 1927 Gard.Trzech 208, DOR *Skrobał płaskie waluty brązowego zegara w stylu Ludwika XVI. Duży stalowy szaber, ostry jak brzytwa, zaszlifowany w szpic, kształtu trójkątnego sztyletu, lśnił i migał w jego potężnych dłoniach.* – Sw (noż.), DOR (rzad.). **3)** sgl. ‘Aneignung von zurückgelassenen Sachen, die während eines Krieges oder einer Flut nicht unter Obhut ihrer Eigentümer stehen; auf diese Weise angeeignete Gegenstände’ – ‘przywłaszczanie rzeczy pozostawionych, porzuconych przez właściciela np. w czasie wojny lub powodzi; przywłaszczone w ten sposób przedmioty’: 1949 Wilczek Nr 16 s.79, DOR *Wędrują tu z kraju za szabrem, za jakimś ciemnymi interesami, mają pieniądze jak lodu.* o 1949 Rychl. Człow. 239, DOR *Nie stanowiło wątpliwości, że przedmioty te pochodziły z szabru.* o 1951 Zal.W.Traktory 16, DOR *Ogromne łóżko francuskie z jasnego orzecha, pewnie szaber wojenny, zajmuje prawie połowę izby.* o 1952 Morc.Ptaki 17, DOR *Powiada, że jedzie szukać ojca, a jedzie na szaber!* – nur DOR. ◇ **Etym:** nhd. *Schaber* subst. m., ‘zum Schaben dienendes Werkzeug’, GRI, nur für Inh. 2. ◇ **Der:** *szaberek* subst. m., 1955 Nowa Kult. 3, DOR, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 2, 3; *szabrować* v. imp., ‘schaben, abkratzen; sich herrenloses Gut aneignen’, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 2, 3. ♦ Inhalt 1 scheint eine willkürliche Bedeutungsübertragung der Gaunersprache zu sein (‘Messer’ → ‘Brecheisen’). Inhalt 3 ist wohl zunächst eine Bedeutungsübertragung von Inhalt 1 (Instrument der Handlung → Handlung) innerhalb der Gaunersprache, die anschließend mit einer zunächst negativen Konnotation in die Hochsprache übernommen wurde. Diese ist in den Belegen von 1949 bis 1952 klar zu spüren.

« zurück blättern vor »